



**ΕΘΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΑΨΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΔΕΛΤΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΑΨΛΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**

**Η τέχνη της κατασκευής αντιγράφων παραδοσιακών ενδυμασιών, όπως ασκείται από
τον Νικόλαο Πλακίδα στην Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας**

1. Σύντομη παρουσίαση του στοιχείου Ψλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Με ποιο όνομα αναγνωρίζεται το στοιχείο από τους φορείς του:

Η τέχνη της κατασκευής αντιγράφων παραδοσιακών ενδυμασιών, όπως ασκείται από τον Νικόλαο Πλακίδα στην Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας.

β. Άλλη/-ες ονομασία/ες:

Ελληνοράφτης, τερζής, ρωμιοράπτης.

γ. Σύντομη Περιγραφή:

Πρόκειται για την τέχνη ραφής παραδοσιακών φορεσιών, όπως ασκείται στην Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας από τον Νικόλαο Πλακίδα, ο οποίος ράβει και κεντάει πιστά αντίγραφα παραδοσιακών φορεσιών. Οι φορεσιές αυτές δημιουργούνται κατόπιν παραγγελίας προκειμένου να φορεθούν σε γάμους, πανηγύρια, αναπαραστάσεις ιστορικών γεγονότων, παρελάσεις κτλ.

δ. Πεδίο Ψλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς:

- ☐ προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις
- ☐ επιτελεστικές τέχνες
- ☐ κοινωνικές πρακτικές-τελετουργίες-εορταστικές εκδηλώσεις
- ☐ γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν

Χ τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία

☐ άλλο

ε. Περιοχή όπου απαντά το στοιχείο:

Το στοιχείο απαντά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στην Κατοχή Δήμου Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου, που βρίσκεται στον νομό Αιτωλοακαρνανίας. Εκεί βρίσκεται το εργαστήριο του ελληνοράφτη Νίκου Πλακίδα. Η περιοχή διακρίνεται για την πληθώρα πανηγυριών, όπως της Εξόδου Μεσολογγίου, της Αγια-Αγάθης στο Αιτωλικό, του Αϊ-Συμιού στο Μεσολόγγι, της Αγίας Παρασκευής στο Νεοχώρι κ.ά.

στ. Λέξεις-κλειδιά:

Τερζής, ελληνοράφτης, ρωμιοράπτης, ντυμασιά, σάρκες, σεγκούνια, φκιαστικά, υφαντά, αργαλειός, πασούμια, τερλίκια, τσαρούχια, σαμαροσκούτι, υφαντό, τσόχα, κέντημα, όπλα, κιουστέκια.

2. Ταυτότητα του φορέα του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Ποιος/-οι είναι φορέας/-είς του στοιχείου; (200 λέξεις)

Φορέας του στοιχείου είναι ο ελληνοράφτης Πλακίδας Νίκος

Διεύθυνση: Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας, ΤΚ: 30007

E-mail: plakidas@foustanela.gr

Υπάρχει, επίσης, μια κοινότητα φορέων που αναγνωρίζει ότι το στοιχείο συνιστά σημαντική όψη της ταυτότητας της περιοχής και επιθυμεί να το διαφυλάξει, να το αναδείξει και να το μεταδώσει στις επόμενες γενιές.

Πρόκειται για ιδιώτες, αλλά και τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους, που απευθύνονται στον Νίκο Πλακίδα για να κατασκευάσουν τις ενδυμασίες που φορούν σε εκδηλώσεις, στα πανηγύρια της περιοχής, σε παρελάσεις ακόμα και σε γάμους. Τη φορεσιά τους συνοδεύουν διάφορα κοσμήματα και άλλα αντικείμενα που είναι πιστά αντίγραφα των στοιχείων που περιλαμβάνονταν στην εξάρτυση των αγωνιστών του 1821. Όλοι τους με τις

παραγγελίες τους για τους ίδιους και τις οικογένειές τους επιθυμούν να διατηρηθεί η τέχνη του και να μεταλαμπαδευτεί η αξία της στους νέους της περιοχής.

β. Στοιχεία επικοινωνίας

1. Όνομα: ΦΑΟΣ

ΜΚΟ Πολιτισμού

Εκπρόσωπος: Κωνσταντίνα Καρτέρη, πρόεδρος και Υπεύθυνη Επικοινωνίας

Διεύθυνση: Τ. Ψηλοβράχου, Αγρίνιο, ΤΚ 30100

E-mail: faos1210@gmail.com , dinakarteri@hotmail.com

2. Όνομα: Πολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Ι. Π. Μεσολογγίου «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»

Πρόεδρος: Λεωνίδας Αρβανίτης

3. Όνομα: Αθλητικός χορευτικός σύλλογος «Αχελώος»

Πρόεδρος: Καλοκλήρου Ελένη

4. Όνομα: Σύνδεσμος Συρρακιωτών Ιωαννίνων

Πρόεδρος: Αλέξης Ιπποκράτης

5. Όνομα: Πολιτιστικός Σύλλογος Μύλων Πατρών «Οι Αετοί του Μοριά»

Πρόεδρος: Νίκος Κωστής

γ. Περαιτέρω πληροφορίες για το στοιχείο:

Αρμόδιο/-α πρόσωπο/-α

- Πλακίδας Νίκος, E-mail: plakidas@foustanela.gr

3. Αναλυτική περιγραφή του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, όπως απαντά σήμερα

Στην Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας βρίσκεται το εργαστήριο παραδοσιακών φορεσιών του Νίκου Πλακίδα, ο οποίος φτιάχνει πιστά αντίγραφα παραδοσιακών φορεσιών, κοσμημάτων και όπλων, οι οποίες διατίθενται παντού στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο. Πρόκειται για ράφτη αυτοδίδακτο, που με μεράκι, αγάπη για την παραδοσιακή ραφτική τέχνη αναφέρει σχετικά:

«Έψαχνα φορεσιά για να ντυθώ σε μια γιορτή του Μεσολογγίου και δυσκολευόμουν να βρω κάτι που θα μου άρεσε. Στα δεκαεπτά μου ξεκίνησα να ασχολούμαι, αφού γνώρισα έναν παππού Βορειοηπειρώτη που μου έμαθε να φτιάχνω παραδοσιακά κοσμήματα. Στη συνέχεια άρχισα να μαθαίνω να λειτουργώ τον αργαλειό της μητέρας μου με τη βοήθεια της ηλικιωμένης θείας μου. Στα είκοσι δύο μου πλέον άρχισα να συλλέγω κομμάτια από παλιές αυθεντικές φορεσιές και κοσμήματα, όσα είχαν απομένει από τους πλανοδίους παλιατζήδες ή όσα δεν έγιναν κουρελόπανα. Παράλληλα, αγόραζα βιβλία από το μουσείο Μπενάκη, της Παλιάς Βουλής και το Λαϊκής Τέχνης, ενώ προσπαθούσα παρατηρώντας τις φορεσιές να μάθω πώς ήταν κεντημένα και τι συμβόλιζαν τα σχέδιά τους».

Σήμερα, κατασκευάζει πιστά αντίγραφα των αυθεντικών φορεσιών. Όταν κάποια φορεσιά απαιτεί ύφασμα ιδιαίτερης ποιότητας και κατηγορίας, όπως είναι το υφαντό, το υφαίνει μόνος του στον ξύλινο παραδοσιακό αργαλειό. Διαθέτει δε και σύγχρονες ραπτομηχανές, κομπιούτερ για να βρίσκει το σχέδιο του κάθε τόπου και χρησιμοποιεί ενίοτε και φωτογραφική μηχανή προκειμένου να φωτογραφίζει το σχέδιο που θέλει να ράψει. Η ραφή των κεντημάτων γίνεται με το χέρι ή μηχανή σε τελάρο. Οι πελάτες του, οι οποίοι είναι πολιτιστικοί και χορευτικοί σύλλογοι (Λύκειο Ελληνίδων, Δόρα Στράτου) και πανηγυριστές, προκειμένου να παραγγείλουν τη φορεσιά που επιθυμούν, επισκέπτονται το εργαστήριό του ή επικοινωνούν μαζί του ηλεκτρονικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω τηλεφώνου. Στην περίπτωση αυτή, τις απαραίτητες μετρήσεις κάνει ο ίδιος ο πελάτης, που βρίσκεται σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον ράφτη, ο οποίος τον καθοδηγεί.

Ανάλογα με τη φορεσιά γίνεται η επιλογή του παραδοσιακού υφάσματος, το οποίο μπορεί να είναι *σαμαροσκούτι* (υφαντό χοντρό μάλλινο ύφασμα που το χρησιμοποιούσαν και σε σαμάρια) ή *σαγιάκι*, που είναι πιο λεπτό υφαντό μάλλινο ύφασμα, ή χοντρή μάλλινη τσόχα.

Εφόσον επιλεγεί το κατάλληλο ύφασμα για τη φορεσιά, γίνεται σχεδιασμός του κοψίματός της με τη χρήση παλιών πατρών (σκληρό χαρτόνι). Κάτω από το κομμένο ύφασμα, στην εσωτερική πλευρά, τοποθετείται πιο χοντρό ύφασμα, που λέγεται *καρίνα* ή *φορτέτσα*, ώστε να κρατάει το ύφασμα που κεντάμε σταθερό και να μη ζαρώνει.

Στη συνέχεια, ο ράφτης κεντάει το σχέδιο που έχει επιλεγεί στο μπροστινό τμήμα του ενδύματος, μετά στο πίσω μέρος και στο μανίκι, χρησιμοποιώντας ειδικά κορδόνια, τα οποία είναι τρεις ή τέσσερις χοντρές κλωστές πλεγμένες με τις χρυσοκλωστές, ράβονται με τη βελόνα, και ονομάζονται *γαϊτάνια*. Αυτό το είδος κεντήματος ονομάζεται *τερζίδικο κέντημα*. Ακολούθως, γίνεται η συναρμολόγηση των κεντημένων κομματιών του ενδύματος, το οποίο ράβεται άλλοτε στο χέρι και άλλοτε στη ραπτομηχανή.

Όταν ολοκληρωθεί πια η διαδικασία, γίνεται ο καθαρισμός της φορεσιάς από κλωστές ή ατέλειες που μπορεί να υπάρχουν. Μετά, το ρούχο πρέπει να καθαριστεί και να σιδερωθεί στο καθαριστήριο, γιατί χρειάζεται πρέσα, καθώς, συνήθως, είναι από χοντρό ύφασμα που απαιτεί καλό σιδέρωμα.

Για τις ζώνες τις δερμάτινες (*σελάχια*) χρησιμοποιεί δέρματα από βυρσοδεψία της Άμφισσας και της Κρήτης και η ραφή γίνεται στο χέρι με κερωμένη κλωστή (κλωστή με κερί). Χρησιμοποιεί *φαλτσέτα* (είδος ισχυρού χαρτοκόπτη), *τσαγκαροσουβλι* (μυτερό κοπίδι), *τρυπητήρι* για τις τρύπες στη ζώνη και δερματόκολλα, για να κολλάει τα δερμάτινα στοιχεία μεταξύ τους. Τα δέρματα που χρησιμοποιούνται είναι η *βακέτα*, που προέρχεται από μοσχάρι, ή το *βελανιδερό*, που προέρχεται από το κασίκι, και ονομάζεται έτσι γιατί το βάφουν με βελανίδι και έχει το χρώμα της βελανιδιάς.

Στην ανδρική φορεσιά απαραίτητα είναι τα γουρουνοτσάρουχα, που είναι από δέρμα γουρουνιού. Το δέρμα κόβεται σε λωρίδες, οι οποίες στερεώνονται στη σόλα που είναι από το ίδιο το δέρμα και στερεώνονται κατόπιν στο πόδι, ώστε να κρατούν το παπούτσι σφιχτό.

Για τις ανδρικές φορεσιές υπάρχουν ειδικά στοιχεία εξάρτυσης, τα οποία φροντίζει να κατασκευάζει ο ίδιος: το *κουστέκι* (επιστήθιο χιαστί κόσμημα), η *παλάσκα* (θήκη για μπαρουτόβολα μεταλλικά), η *ασημοσουγιά* (ασημένιο μικρό μαχαίρι) κ.α.

Όταν η φορεσιά είναι γυναικεία, πρέπει να φτιαχτούν τα γυναικεία πασούμια, που κατασκευάζονται από σολόδεσμα, κατεργασμένο σκληρό δέρμα, με τακούνια από πλαστική

ύλη. Στο επάνω μέρος στολίζονται με βελούδο και χρυσό κέντημα. Ένα άλλο είδος γυναικείου παπουτσιού είναι τα *τερλίκια*, που γίνονται με σολόδερμα ή πλαστικό και από σκληρή τσόχα στολισμένα με πούλιες.

Οι γυναικείες φορεσιές ολοκληρώνονται με τα κοσμήματα, τα οποία μπορεί να είναι *γιορντάνια* (κολιέ), *πόρπες* (μεταλλικές αγκράφες που κουμπώνουν στη μέση) *βραχιόλια* και *δαχτυλίδια*, *σκουλαρίκια* και *καρφίτσες*, ανάλογα με τη φορεσιά και τον τόπο, και κατασκευάζονται με διάφορους τρόπους από τον ίδιο.

Σε πολλές παραδοσιακές φορεσιές είναι απαραίτητο το *φέσι*, το οποίο γίνεται από σατέν ατλάζι μαύρο, που είναι γυαλιστερό και κεντιέται γύρω γύρω με γαϊτάνια. Άλλο είδος φεσιού είναι τα *καλπάκια*, που γίνονται ή από γούνα ζώου ή από τσόχα. Τέλος, υπάρχει το κόκκινο *φέσι*, που γίνεται από τσόχα ή ένα είδος *κιτσέ* (πιο σφιχτής τσόχας), που μπορεί να γίνει μονοκόμμη χωρίς ραφή.

Τέλος, στην τελική πρόβα ο πελάτης καθοδηγείται για τον ορθό τρόπο ντυσίματος και διορθώνεται οποιαδήποτε ατέλεια υπάρχει.

4. Χώρος, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός που συνδέονται με την επιτέλεση/ άσκηση του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Ο χώρος επιτέλεσης του στοιχείου βρίσκεται στην Κατοχή Αιτωλοακαρνανίας και είναι το Εργαστήρι Παραδοσιακών Φορεσιών του Νίκου Πλακίδα. Το εργαστήριό του είναι παραδοσιακό και διαθέτει έναν παραδοσιακό ξύλινο αργαλειό, μια ποδοκίνητη ραπτομηχανή σε ξύλινο κομοδίνο που ανήκε στη μητέρα του, καθώς και μια παλιά ραπτομηχανή με σιδερένια πόδια που ανήκε στη γιαγιά του.

Εκεί έχει εγκατεστημένα τα εργαλεία που χρησιμοποιεί: ραπτομηχανή παραδοσιακή και σύγχρονη ηλεκτρική, ψαλίδια, πήχη, γεωμετρικά σχήματα, γωνιά και παραδοσιακό ξύλινο *μοιρογνωμόνιο* και βελόνες.

Για τις ανάγκες κατασκευής δερμάτινων ζωνών χρησιμοποιεί *κερωμένη κλωστή* και *φαλτσέτα* (είδος ισχυρού χαρτοκόπτη), *τσαγκαροσουβλι* (μυτερό κοπίδι), *τρυπητήρι* για τις τρύπες στη ζώνη, *δερματόκολλα* και *δέρματα* από μοσχάρι ή κατσίκι.

Για τις ανάγκες κατασκευής κοσμημάτων και αξεσουάρ των φορεσιών διαθέτει: τροχούς, τρυπάνι, δράπανα, λίμες, οξυγονοκόλληση, ορείχαλκο, δέρμα, ξύλο, κόκκαλο και σίδηρο.

5. Προϊόντα ή εν γένει υλικά αντικείμενα που προκύπτουν ως αποτέλεσμα της επιτέλεσης/άσκησης του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Γυναικεία παραδοσιακή φορεσιά: *κορμοφανέλα* (μάλλινη υφαντή φανέλα με πλεχτά μανίκια), *τσουράπια* (γυναικείες κάλτσες), *τερλίκια* και *πασούμια* (γυναικεία παπούτσια), *πουκάμισο*, *μαλλινοφούστανο*, *ποδιά*, *ασημοζούναρο* (μάλλινο, υφαντό ή πλεκτό ζωνάρι), *καπί* (γιλέκο που είναι μακρύ και δεν κλείνει στο στήθος), *μαντήλι*, *σεγκούνα* ή *σάρκα* ή *φλοκάτα* (μάλλινο αμάνικο πανωφόρι), *κεφαλοκαλύματα* ή *κεφαλοδέματα*, *τσαρούχια*, *κοσμήματα* αργυρά και άλλα.
- Ανδρική παραδοσιακή φορεσιά: *φανέλα*, *σώβρακο* ή *συντρόφι*, *κάλτσα*, *τσαρούχια*, *φουστανέλα*, *ντουλαμάς*, *ζουνάρι*, *σελάχι*, *γελέκι*, *τσιπούνι* ή *κοντόσα*, *φέρμελη*, *πατατούκα* ή *μπλιτσές*, *σκούφια*, *φλοκάτα*, *καπότι*, *τσακτσίρα* ή *πανωβράκι*, *κάπα*, *κεφαλοκαλύματα* ή *κεφαλοδέματα*.
- Παιδική παραδοσιακή φορεσιά: αντίστοιχη της ανδρικής και γυναικείας σε μικρότερα μεγέθη.
- Γυναικεία παπούτσια και φέσια, καθώς και κοσμήματα.
- Ανδρικά παπούτσια και φέσια, *χαϊμαλιά*, που είναι ανδρικά φυλακτά, στοιχεία εξάρτυσης της ανδρικής φορεσιάς, όπως *κιουστέκι*, *παλάσκα*, *ασημοσουγιά*, *όπλα* και *καρυοφίλια*, *μαχαίρια* μικρά και *γιαταγάνια*.

6. Ιστορικά στοιχεία για το στοιχείο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του ιδίου –σε προσωπική μας συζήτηση– ο Νίκος Πλακίδας ανακάλυψε την κλίση του για το συγκεκριμένο επάγγελμα τη δεκαετία του 1970, σε ηλικία δέκα ετών, όταν η γιαγιά του έπαιρνε το μαλλί από τα πρόβατα, το κατεργαζόταν με πλύσιμο και *ζάσιμο* (διαδικασία σύμφωνα με την οποία ξανοίγουν τις ίνες από το μαλλί του προβάτου, ώστε να διευκολύνεται το χτένισμά του και να γίνεται πιο εύκολα μετά νήμα) και το έγνεθε στη ρόκα προκειμένου να δημιουργήσει το νήμα που χρειαζόταν. Στην πορεία το έβαφε με φυτικές μπογιές προερχόμενες από καρύδια και βελανίδια. Στη συνέχεια η ύφανση γινόταν στον αργαλειό, όπου δημιουργούσε ύφασμα με διάφορα χρώματα και σχέδια, για να γίνει κάποια φορεσιά. Στην προσπάθεια συμμετείχε και η μητέρα του, η οποία κεντούσε και δημιουργούσε διάφορα σχέδια για τις φορεσιές και ενίοτε για διακοσμητικά στρωσίδια (κιλίμια).

Η προσφορά των γυναικών υπήρξε μεγάλη τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, καθώς ήταν εκείνες που ασχολούνταν κυρίως με την κατασκευή των ρούχων για τα μέλη της οικογένειάς τους.

Στην ηλικία των δεκατριών ετών προσπάθησε να ντυθεί στην Έξοδο του Μεσολογγίου. Λόγω φόρτου εργασίας της μητέρας και γιαγιάς του, έψαχνε να βρει φορεσιά, αλλά δυσκολευόταν. Έτσι, δανείστηκε μια φορεσιά και τα διακοσμητικά κοσμήματα και στοιχεία εξάρτυσης από έναν παππού ενός γειτονικού χωριού.

Στην πορεία εργάστηκε σε μεταλλουργείο ως συγκολλητής μεταλλουργός. Εκεί δημιούργησε τα πρώτα *κιουστέκια*, τα οποία είναι επιστήθια κοσμήματα, και *πόρπες* γυναικείες, που είναι αγκράφες για τις γυναικείες ζώνες. Ο Βορειοηπειρώτης Γεώργιος Κώνστας τον έμαθε να φτιάχνει παραδοσιακά κοσμήματα. Για να τελειοποιήσει την τέχνη, ζήτησε τη βοήθεια από παλιούς Γιαννιώτες αργυροχρυσόχους, με καταγωγή από τους Καλαρρύτες και το Συρράκο, από τους οποίους βρήκε μεγάλη ανταπόκριση και βοήθεια.

Με τα όπλα ασχολήθηκε στα είκοσι δύο του χρόνια με τη βοήθεια ενός γείτονα τεχνίτη ενενήντα ετών, του Παναγιώτη Κασκαρίκη, ο οποίος τον έμαθε να επισκευάζει παλιά όπλα. Έκτοτε, άρχισε να φτιάχνει μαχαίρια χρησιμοποιώντας ως δείγμα τα γνήσια παλαιότερα. Προσπαθούσε να κάνει με ακρίβεια τις αντιγραφές θεωρώντας ότι έτσι διατηρείται ατόφια η παράδοση.

Το 1988, τελειώνοντας το στρατιωτικό του, σε ηλικία είκοσι τριών ετών άνοιξε το πρώτο εργαστήριο κατασκευής κοσμημάτων και στολιδιών για τις παραδοσιακές φορεσιές. Σιγά σιγά και μέσα από το νέο του επάγγελμα συνειδητοποίησε ότι υπήρξε η ανάγκη ραφής παραδοσιακών φορεσιών, τόσο για την περιοχή του, όσο και πανελλαδικά. Έτσι, ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τον αργαλειό της οικογένειας και τη ραπτομηχανή, παρά τις αρνητικές αντιδράσεις της μητέρας του. Η επιμονή και το μεράκι του τον ώθησε στην αναζήτηση βοήθειας για να μάθει τη χρήση της ραπτομηχανής από τις γειτόνισσες και κάποια θεία του. Στην πορεία άρχισε να συλλέγει κομμάτια από παλιές αυθεντικές φορεσιές και κοσμήματα, όσα είχαν απομείνει από τους πλανοδίους παλιατζήδες ή όσα δεν είχαν γίνει κουρελόπανα. Παράλληλα, αγόραζε βιβλία από το Μουσείο Μπενάκη, το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο και το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, ενώ προσπαθούσε να μάθει τι συμβόλιζε η κάθε φορεσιά και τα κεντήματα που είχε. Όταν τελειοποίησε την τέχνη της ραφής, ξεκίνησε να δέχεται παραγγελίες κατασκευής φορεσιών.

Αρχικά, τον πλησίασαν κάποιοι πανηγυριστές και του πρότειναν να λάβει μέρος σε μια πομπή εις μνήμην των πεσόντων της μάχης του Ντολμά. Εκεί, λάμβαναν μέρος μόνο οι μαθητές από τα τοπικά σχολεία του Αιτωλικού. Ο ίδιος ντρεπόταν να συμμετάσχει, αλλά

τελικά δέχτηκε και ντύθηκε με φορεσιά που είχε δημιουργήσει ο ίδιος. Με τον τρόπο αυτό διαφήμισε την τέχνη του και άρχισαν οι παραγγελίες από τους ντόπιους για διάφορες εκδηλώσεις και παραδοσιακά δρώμενα. Η τέχνη του διαδόθηκε, αρχικά σε τοπικό επίπεδο και αργότερα σε πανελλαδική αλλά και παγκόσμια κλίμακα. Τα τελευταία χρόνια, μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης η ραφτική τέχνη του έγινε παγκοσμίως γνωστή, όπου ζουν Έλληνες ομογενείς και όπου υπάρχει ανάγκη για την κατασκευή παραδοσιακών ενδυμασιών.

Το 2015 βραβεύτηκε από το χοροθέατρο της Δόρας Στράτου για την προσφορά του στη δημιουργία ενδυμασιών για τις ανάγκες των χορευτικών συλλόγων.

Το 2016 πολύ σημαντική υπήρξε η βράβευσή του από το ελληνικό τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Χορού, για την πολύτιμή προσφορά του στα ελληνικά χορευτικά συγκροτήματα.

7.Η σημασία του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς σήμερα

α. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τα μέλη της κοινότητας/τους φορείς του;

Το συγκεκριμένο στοιχείο δίνει τη δυνατότητα σε όλους να έρθουν σε επαφή με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, να μάθουν τον τρόπο που «ράβονταν» οι παλαιότερες γενιές και παράλληλα τον τρόπο που οι φορεσιές των ανθρώπων συνδέονταν με τον τόπο προέλευσής τους (ορεινό, πεδινό, νησιώτικο), καθώς και την οικονομική τους κατάσταση. Η διαφύλαξη και περαιτέρω ανάδειξη της ραφτικής τέχνης, όπως ασκείται από τον Νίκο Πλακίδα, θα επιδράσει θετικά στην τοπική κοινότητα, καθώς θα αναδείξει και τις πλούσιες εθιμικές εκδηλώσεις που τελούνται στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης, ώστε νεότεροι να μνηθούν στα μυστικά της τέχνης και να την ασκήσουν επαγγελματικά. Η ανάδειξη της τέχνης και της μεγάλης σημασίας της είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να διασφαλιστεί ότι και στα επόμενα χρόνια θα δημιουργούνται φορεσιές κατάλληλες, ώστε να χρησιμοποιούνται σε εκδηλώσεις, όπως παρελάσεις, εκδηλώσεις ιστορικού χαρακτήρα, χορευτικά κ.ά.

Σύμφωνα με την καθημερινή ηλεκτρονική εφημερίδα της Καρπάθου και της Κάσου Καρπαθιακά Νέα:

«[Τον Νίκο Πλακίδα] Τον έχουν καλέσει να παρουσιάσει τις φορεσιές της πατρίδας μας στη Μελβούρνη το 2001, στο Τορόντο το 2002. Επίσης στην Αγγλία, στην Ελβετία, στην Τσεχία, στην Ιταλία, στη Μόσχα! Στο σύνολο μετρά 22 χώρες. Όσα χρήματα είχε πηγαιναν στους παλιατζήδες! Ό,τι κόσμημα έβρισκε, ό,τι όπλο, γιαταγάνι, πιστόλα ή καριοφίλι έφτανε στα χέρια του, καθώς φορεσιές, μεμονωμένα, μικρά ή μεγάλα κομμάτια, ποδιές, σεγκούνες, φορέματα κ.λπ. τα έκανε δικά του. Και σήμερα στην προσωπική συλλογή του μετράει 1.200 παραδοσιακές ελληνικές στολές!».

Η δουλειά του τιμήθηκε από την ομογένεια της Αυστραλίας, του Καναδά, της Αμερικής, της Αγγλίας, αλλά και σε αρκετούς Δήμους στην Ελλάδα με όλες τις διακρίσεις να του δίνουν δύναμη να συνεχίζει.

β. Ποια είναι η σημασία του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία;

Το στοιχείο συνδέει τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία με την παράδοση αναδεικνύοντας τα παραδοσιακά επαγγέλματα της εποχής από το 1600 μ.Χ. και μετά. Η ραφτική τέχνη αποτελεί μια από τις όψεις της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μας, που ακόμα κάποιοι άνθρωποι πασχίζουν να διατηρήσουν ζωντανή και να την κρατήσουν μακριά από τη σύγχρονη μαζική παραγωγή.

γ. Συμμετείχε και πώς η κοινότητα στην προετοιμασία της εγγραφής του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας;

Τόσο οι προσπάθειες και η αγωνία του Νίκου Πλακίδα να διατηρήσει και να διαδώσει το συγκεκριμένο επάγγελμα ζωντανό, όσο και οι τοπικοί σύλλογοι, οι οποίοι γνωρίζουν για την εγγραφή στοιχείων στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας εκδήλωσαν το ενδιαφέρον τους προκειμένου να αναδειχθεί και να διατηρηθεί το στοιχείο.

Η τοπική κοινωνία επιθυμεί να διατηρηθεί η τέχνη ραφής παραδοσιακών φορεσιών και να διαδοθεί στους νεότερους ως ένα επάγγελμα που μπορεί να διατηρεί τους δεσμούς με

την παράδοση ανταποκρινόμενο όμως παράλληλα και στις βιοποριστικές ανάγκες όσων το ασκούν επαγγελματικά.

Η επιθυμία των ωφελούμενων συλλόγων και της τοπικής κοινωνίας γνωστοποιήθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στις διάφορες εκδηλώσεις της περιοχής (πανηγύρι Αγια-Αγάθης) στον Νίκο Πλακίδα και στη συντάκτρια του Δελτίου.

8. Διαφύλαξη/ανάδειξη του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

α. Πώς μεταδίδεται το στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις νεότερες γενιές σήμερα;

Το στοιχείο μεταδίδεται στις νεότερες γενιές με προσωπική επαφή του Νίκου Πλακίδα με τα νεότερα παιδιά της περιοχής. Τουλάχιστον έναν μήνα πριν από τον Δεκαπενταύγουστο, που υπάρχει μεγάλη ζήτηση για φορεσιές λόγω των πανηγυριών, γίνεται προσπάθεια να επισκέπτονται το εργαστήριό του και να τους δείχνει τον τρόπο ραφής και κεντήματος των ενδυμάτων. Παράλληλα, και με επιχειρήματα προσπαθεί να τους κεντρίσει το ενδιαφέρον να ασχοληθούν επαγγελματικά με το είδος, τόσο για να μη λείψει η τέχνη, όσο και για να αποκατασταθούν επαγγελματικά. Η συνεχής παρουσία του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου παρουσιάζει φορεσιές και δείχνει τη δουλειά του, δίνουν το κίνητρο στους νέους να μαθαίνουν και να έρχονται σε επαφή με την παράδοση.

β. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης του στοιχείου της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς που έχουν ληφθεί στο παρελθόν ή που εφαρμόζονται σήμερα (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα)

Παλαιότερα, πριν το 2002, γίνονταν διάφορες προσπάθειες διατήρησης και ανάδειξης κάποιων παραδοσιακών επαγγελμάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, υπήρχε η ΝΕΛΕ (Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης), που διοργάνωνε σεμινάρια μέσω πιστοποιημένων Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης για διάφορες παραδοσιακές τέχνες-χειροτεχνίες.

Τα σεμινάρια αυτά παρακολούθησε μια ομάδα δεκαπέντε ατόμων που επιθυμούσαν να μάθουν την τέχνη του ελληνοράφτη και της κατασκευής κοσμημάτων.

Έκτοτε, και μέχρι πρόσφατα, δεν έχουν ληφθεί κάποια μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης του στοιχείου. Οι μοναδικές προσπάθειες που γίνονται είναι από τον ίδιο τον Νίκο Πλακίδα,

ο οποίος αναζητά νέους ανθρώπους για να τους διδάξει την τέχνη του, αλλά και να τον βοηθήσουν, όταν υπάρχει φόρτος εργασίας. Πασχίζει τόσο μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (facebook), όσο και με τις συχνές τηλεοπτικές παρουσίες του να προσεγγίσει τους νέους, ώστε να διαδώσει και να αναδείξει το επάγγελμα της ραφτικής τέχνης παραδοσιακών φορεσιών.

Παράλληλα, συμμετέχει ο ίδιος σε διάφορους χορευτικούς συλλόγους στην ευρύτερη περιοχή του Μεσολογγίου και μέσα από τις εκδηλώσεις στις οποίες είναι προσκεκλημένος διαφημίζει το επάγγελμά του και το προωθεί.

Η συχνή παρουσία του σε διάφορες, ανά την Ελλάδα και τον κόσμο, εκδηλώσεις (γάμοι, πανηγύρια, γιορτές, παρελάσεις), αλλά και σε τηλεοπτικές εκπομπές, του δίνει τη δυνατότητα επαφής με τους νέους της κάθε περιοχής.

γ. Μέτρα διαφύλαξης/ανάδειξης που προτείνεται να εφαρμοστούν στο μέλλον (σε τοπική, περιφερειακή ή ευρύτερη κλίμακα)

Η επιστροφή των νέων στην παράδοση με τη δημιουργία συλλόγων που ασχολούνται με παραδοσιακά δρώμενα όπως πανηγύρια, χοροί κ.ά. μπορεί να δώσει την ευκαιρία να αναβιώσουν πολλά παραδοσιακά επαγγέλματα, μεταξύ άλλων και του ελληνοράφτη. Για να μπορέσει να διατηρηθεί η συγκεκριμένη τέχνη προτείνονται τα εξής:

- Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν χρηματοδοτούμενα σεμινάρια εκμάθησης της ραφτικής τέχνης παραδοσιακών φορεσιών με τα θετικά στοιχεία που μπορεί να αποκομίσει κάποιος από αυτά.
- Θα μπορούσαν επίσης να γίνονται εκθέσεις παραδοσιακών φορεσιών και σεμινάρια συντήρησης και ανάδειξης των τοπικών παραδοσιακών φορεσιών σε συνεργασία με πανεπιστημιακά τμήματα και τομείς λαογραφίας.
- Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν ντοκιμαντέρ για το ευρύτερο κοινό που να δείχνουν με αναλυτικό τρόπο πώς κατασκευάζεται μια παραδοσιακή φορεσιά, τι υλικά χρειάζεται, πού μπορεί να τα προμηθευτεί ο ενδιαφερόμενος και πώς μπορεί να έρθει σε επαφή με κάποιους του ίδιους τους επαγγελματίες.
- Θα μπορούσε να δημιουργηθεί στο διαδίκτυο ιστοσελίδα, η οποία να αναφέρει τον τρόπο εκμάθησης του παραδοσιακού επαγγέλματος του ελληνοράφτη, όπου θα μπορούν να έχουν πρόσβαση όλοι οι ενδιαφερόμενοι. Μέσω τηλεδιασκέψεων να γίνονται διαδικτυακά μαθήματα και να προβάλλεται ο τρόπος ραφής μιας παραδοσιακής φορεσιάς.

Σημαντικός κίνδυνος είναι η αποδυνάμωση της υπαίθρου, η οικονομική κρίση, καθώς και η ελλιπής ενημέρωση των νέων για το συγκεκριμένο επάγγελμα. Ο ρόλος των πανηγυριών, ως αφορμές για τη συνάντηση αποδήμων, μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τη διατήρηση και ανάδειξη του επαγγέλματος

9. Βασική Βιβλιογραφία

10. Συμπληρωματικά Τεκμήρια

α. Κείμενα (πηγές, αρχειακά τεκμήρια κτλ.)

<https://www.evinochori-kalidona.gr/index.php/2010-10-18-08-28-12>

<http://www.andronianoι.gr/pdfs/foresia.pdf>

https://www.istorikathemata.com/2010/03/1821_23.html

https://www.pentapostagma.gr/ethnika-themata/5233199_ntysimo-kai-o-oplismos-ton-ellinon-tin-epohi-tis-epanastasis-toy-1821

β. Χάρτες

γ. Οπτικά και ακουστικά τεκμήρια (σχέδια, φωτογραφίες, αρχεία ήχου, βίντεο κτλ.)

<https://www.youtube.com/watch?v=O8otoLCmZLA>

<https://www.youtube.com/watch?v=ISPxPLbrpig>

https://www.youtube.com/watch?v=z_7GO4UkDUI

δ. Διαδικτυακές πηγές (υπερσύνδεσμοι)

<https://www.dimokratiki.gr/01-05-2021/n-plakidas-to-paidi-poy-den-epairne-ta-grammata-simera-einai-thematofylakas-tis-ellinikis-paradosis/>

<https://www.pontosnews.gr/644028/synentefxeis/nikos-plakidas-katoxi-mesollogiou-paradosiakes-foresies/>
<https://labelnews.gr>
<https://www.karpathiakanea.gr/nikos-plakidas-olympus-karpathos/>
<https://www.pontosnews.gr/644028/synentefxeis/nikos-plakidas-katoxi-mesollogiou-paradosiakes-foresies/>
<https://sinidisi.gr/katochi-mesollogiou-n-plakidas-o-anthropos-poy-afierose-tin-zoi-stin-elliniki-paradosi-vravetike-tin-unesco-foto/>
<https://iaitoloakarnania.gr/2017/05/nikos-plakidas-ta-ithi-kai-ta-ethima-ta-kratoume-allaligo-alliomena/>
<https://el-gr.facebook.com/foustanela.gr>
<https://www.youtube.com/watch?v=btAKMHBRpRo>
<https://www.pontosnews.gr/644028/synentefxeis/nikos-plakidas-katoxi-mesollogiou-paradosiakes-foresies/>

11. Στοιχεία συντάκτη του Δελτίου

α. Όνομα Συντάκτη/-ών:

Καρτέρη Κωνσταντίνα

β. Ιδιότητα Συντάκτη/-ών:

Πρόεδρος μη κερδοσκοπικού οργανισμού ΦΑΟΣ.

γ. Τόπος και Ημερομηνία Σύνταξης του Δελτίου:

Αιτωλικό, 09/05/2023.

12. Τελευταία συμπλήρωση/επικαιροποίηση του Δελτίου